

Vad händer med finskt näringsliv när EU:s uthållighet vässas?

Dagens Industri den 1 april 2021

Coronapandemin har blottat allvarliga sprickor i sammanhållningen inom EU. Kampen mellan medlemsländerna om munskydd, skyddskläder och medicinsk utrustning har fått inte bara den inre marknaden att rämna i fogarna utan hela EU-bygget att skakas om. Pandemin har riktat uppmärksamhet på de förändringar som måste till för att göra EU uthålligt i en värld med många utmaningar där inte minst klimatkrisen och framtida strömmar av klimatflyktingar påkallar omedelbar handlingskraft med nya reformer. Ett intensifierat arbete pågår också just nu inom EU.

Vi menar att finskt näringsliv har lämnats i ett vakuum då effekterna av detta arbete på EU-nivå inte debatterats ur ett finskt perspektiv med potentiellt allvarliga efterräkningar för utvecklingen av finska företags konkurrenskraft och finsk välfärd.

Med installationen av Joe Biden som USA:s 46:e president blev utsikterna för ett tätare samarbete mellan EU och USA mer positiva än på länge. För klimatet innebar det också ett steg framåt då han redan under sin första dag såg till att återansluta USA till Parisavtalet som ett steg i en framåtsträvande global klimatpolitik. Även om detta ligger helt i linje med EU:s ambitiösa plan att uppnå klimatneutralitet 2050 har åren under Donald Trump dock lärt europeiska beslutsfattare behovet av att staka ut sin egen väg.

Den ständige ordföranden i Europeiska rådet, Charles Michel, har tagit initiativ till en ny pakt mellan EU och USA för att främja multilateralt samarbete, ekonomisk tillväxt, digitalisering och internationell handel. Pakten är också tänkt att bekämpa covid-19, klimatförändringarna och få EU och USA att agera samfällt för fred och global säkerhet. Frågan som borde ställas är hur denna EU-initierade pakt påverkar Finland och finskt näringsliv.

Trots att förhoppningarna om ett förbättrat internationellt samarbetsklimat har ljusnat kvarstår EU:s verkliga utmaningar på det inhemska planet. I boken Väger till ett uthålligt EU som släpptes i dagarna ger vi tillsammans med framstående forskare i ekonomi, juridik och statsvetenskap vår syn på de framtida utmaningar för unionens uthållighet – klimatet, migrationen och innovationerna – som påkallar en fördjupad finsk näringslivsdebatt.

EU-kommissionen har under de senaste två åren lagt fram en rad initiativ med ambitionen att understödja en långsiktig övergång till hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Inte minst den europeiska gröna given har en potentiellt stor effekt på företagens produktionsvillkor inom ett flertal näringsgrenar. I Finland påverkas exempelvis redan energisektorn och skogs- och pappersindustrin. Här framgår det att EU:s regleringskompetens inte längre bara är teoretisk för finska företag utan i högsta grad bör återspegla sig i strategidiskussionen.

Villkoren för integration i samhället har aktualiserats för alla EU-länder i kölvattnet av de stora migrationsströmmarna med start 2015. EU:s utvecklade migrationspolitik var och har förblivit en stor stöttesten mellan EU-länderna. Avsaknaden av en fungerande politik har föranlett en konkurrens

mellan nationella regelverk i att vara så oattraktiva som möjligt i ett slags race-to-the-bottom med tveksam effekt på integration och social uthållighet.

Med ett eskalerande antal människor på flykt undan klimatkrisens effekter – där pessimistiska prognoser talar om 500 miljoner inom en inte alltför avlägsen framtid – måste EU komma till en snar och långsiktig lösning. Effekterna av kommissionär Ylva Johanssons förslag till att hantera migrationsströmmar från länder utanför EU måste förtydligas och göras till föremål för en fördjupad debatt ur ett finskt perspektiv.

De reformer och åtgärder som behövs för en övergång till en klimatneutral samhällsutveckling kräver ekonomisk tillväxt och investeringar, inte bara i fysisk infrastruktur, men framför allt i kunskapsutveckling, digitalisering och social integration. Bilden som målas upp om nya jobb och tillväxtmöjligheter i den gröna ekonomin är inte missvisande, men vägen dit är kantad av komplexa utmaningar och är avhängig politisk handlingskraft. Den gränsöverskridande kampen om de befintliga jobben kommer att intensifieras de kommande åren. Lösningen ligger i en proaktiv innovationsvänlig EU-politik där nya jobb skapas i skärningen mellan klimatkrisen och teknologiskiftet. Utformningen av en sådan politik är avgörande för finska företags konkurrenskraft och finska jobb och måste debatteras även på hemmaplan.

Vilka blir då de konkreta konsekvenserna för finskt näringsliv av EU:s förslag till omställning till en klimatneutral tillväxt och av de politiska initiativ för ett hållbart EU som i högsta grad påverkar finska företag och arbetstillfällen? Behovet av beslutsunderlag är stort bland finska företag och organisationer. Det hastar då man planerar att omsätta många av dessa politiska initiativ i konkreta beslut redan under innevarande år. Lagförslag och åtgärds paket håller redan på att utarbetas i EU:s institutioner.

Regeringen och de finska beslutsfattare som deltar i dessa processer bör ta sitt ansvar och lägga fram en konsekvensanalys för sin vision om vägen till ett uthålligt EU som även främjar finsk konkurrenskraft och ett hållbart finskt välstånd.

Lars Oxelheim

Antonina Bakardjieva Engelbrekt

Per Ekman

Anna Michalski